

2019 – ANUL OMAGIILOR
AL SĂPTĂLĂII ROMÂNESC

MIHAI EMINESCU

Patriot român și om universal

BASILICA
BUCUREȘTI
2019

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE

MIHAI EMINESCU, PATRIOT ROMÂN ȘI OM UNIVERSAL

† DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române 5

EMINESCU ȘI BISERICA

† DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române 9

SATUL ROMÂNESC, LAITMOTIV PREZENT ÎN OPERA EMINESCIANĂ

† IERONIM SINAITUL 13

MIHAI EMINESCU ȘI DORURILE DUPĂ CER

† TIMOTEI PRAHOVEANUL 31

MIHAI EMINESCU, ÎN PRESA BOTOȘĂNEANĂ ÎNTRE ANII 1886-1949

Gheorghe LUNGU 37

MIHAI EMINESCU, 125 DE ANI DE LA NAȘTERE

Pr. Gheorghe CUNESCU 49

MIHAI EMINESCU ȘI LIMBA VECHĂ Ioan NICOLA	65
NOUĂZECI DE ANI DE LA MOARTEA POETULUI MIHAI EMINESCU (1889-1979) Augustin Z.N. POP	77
LUMINA EVANGHELIEI ÎN OPERA LUI EMINESCU (LEGENDA <i>LUCEAFĂRULUI</i>) Pr. Mihail BULACU	109
ÎNAUGURAREA BUSTULUI LUI MIHAI EMINESCU DE LA MĂNĂSTIREA PUTNA Victor MACARIE	147
METAFORE-SIMBOL DACICE ÎN GÂNDIREA ȘI POEZIA LUI MIHAI EMINESCU Maria PLATON	159
CUGETAREA „VECHE” RELIGIOASĂ ÎN OPERA LUI MIHAI EMINESCU Liviu STOINA	171
MIHAI EMINESCU, O SUTĂ DE ANI DE LA MOARTEA SA Adrian N. POPESCU	217
MIHAI EMINESCU ÎN VIAȚA „MAICII SPIRITUALE A POPORULUI ROMÂN”, BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ, IERI ȘI AZI Arhim. Casian CRĂCIUN	227
BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ ÎN VIZIUNEA LUI MIHAI EMINESCU Pr. Gheorghe CUNESCU	237
PATRIOTISMUL ÎN OPERA LUI EMINESCU Pr. Mihai MOCANU	271

MIHAI EMINESCU, O SUTĂ DE ANI DE LA TRECEREA SA ÎN NEMURIRE	
Gavril ISTRATE	301
GÂNDIREA LUI MIHAI EMINESCU DESPRE BISERICĂ	
† PIMEN SUCEVEANUL	317
MIHAI EMINESCU, PERMANENȚA DEFINITORIE A DEVENIRII ROMÂNEȘTI	
Gheorghe I. FLORESCU	331
MIHAI EMINESCU ȘI HRAMUL JUBILIAR AL MĂNĂSTIRII PUTNA	
Paul LEU	363
MIHAI EMINESCU ȘI ȚARA FĂGĂDUINȚEI, 140 ANI DE LA NAȘTERE	
Arhid. P.I. DAVID	411
EMINESCU ȘI CUGETAREA SACRĂ	
Tudor NEDELCEA	421
CHIPUL MÂNTUITORULUI ÎISUS HRISTOS ÎN GÂNDIREA LUI MIHAI EMINESCU	
Pr. Constantin GALERIU	449
MIHAI EMINESCU (1849-1889), O SUTĂ CINCIZECI DE ANI DE LA NAȘTERE	
Arhid. P.I. DAVID	469

CUVÂNT ÎNAINTE

MIHAI EMINESCU, PATRIOT ROMÂN ȘI OM UNIVERSAL¹

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

*L*uceafărul poeziei românești, cum l-a numit pentru prima dată Patriarhul Miron Cristea, Mihai Eminescu a fost și rămâne un mare creator de sinteze perene, care i-au permis să fie în același timp *un mare patriot român și un om universal*. În această calitate, el este mereu actual ca pildă de urmat pentru fiecare generație.

¹ Cuvânt rostit la Academia Română, la împlinirea a 125 de ani de la trecerea la cele veșnice a poetului național Mihai Eminescu (16 iunie 2014).

Din opera poetică și din publicistica lui Mihai Eminescu se desprind trei mari sinteze creatoare: *iubirea față de spiritualitatea poporului român și pasiunea pentru cultura universală; admirația față de frumusețile peisajului natural românesc și pasiunea pentru înțelegerea universului fizic; elogierea istoriei poporului român și pasiunea pentru analiza critică a problemelor prezente din societatea românească.*

Prima sinteză creatoare amintită anterior se vede în dorința lui Eminescu de-a cunoaște limba română din diferite provincii românești, dar și limba română veche, inclusiv cărțile bisericești, mai ales că patru dintre surorile mamei sale erau monahii (Fevronia, Olimpiada, Sofia și Xenia), una dintre ele fiind stareța Mănăstirii Agafton, de lângă Botoșani, unde copilul și apoi tânărul Mihai mergea adesea.

Astfel, Mihai Eminescu a recunoscut și apreciat constant rolul Bisericii în dezvoltarea culturii și a limbii române ca veșmânt viu al învățăturilor de credință și al cultului liturgic, dar mai ales eforturile ei ca poporul să înțeleagă în graiul său Sfânta Scriptură. Pe de altă parte, studiile sale la Viena și Berlin i-au permis să cunoască bine gândirea filosofică și cultura occidentală.

Sinteza creatoare dintre spiritualitatea sa românească și cultura sa filosofică universală l-a ajutat pe Mihai Eminescu să devină *făuritor al limbii române literare moderne*, înțelegând că, între multele daruri moștenite din generațiile anterioare, în patrimoniul spiritual al neamului românesc cel mai mare dar este *limba națională*, în care se exprimă identitatea etnică și comuniunea între generații.

De aceea, Eminescu ne cheamă azi să iubim limba română, să o cunoaștem temeinic și să o cultivăm cu iubire și

respect, ea fiind *Patria spirituală a identității și demnității noastre naționale*.

Admirația lui Mihai Eminescu pentru frumusețile plaiurilor românești, pentru păduri și poieni, pentru tomnaticii „codri de aramă” și pentru pitoreștile „păduri de argint”, pentru munte și mare se îmbină cu admirația sa pentru frumusețea lunii și a stelelor, dar și cu pasiunea sa pentru înțelegerea filosofică a începutului timpului și spațiului, a universului fizic, a cosmosului, astfel încât unele dintre expresiile sale poetico-filosofice uimesc și azi prin profunzimea intuițiilor sale personale. Eminescu a preluat idei filosofice universale și le-a prelucrat artistic într-un mod creator admirabil.

De aceea, el ne îndeamnă azi să iubim frumusețile pământului românesc, să le păstrăm, să le apărăm de distrugeri și să le cultivăm pentru ca din frumusețile naturii *să primim inspirație pentru a cultiva și frumusețile sufletului*. Totodată, pasiunea lui Eminescu pentru înțelegerea universului, a cosmosului, ne îndeamnă să promovăm dialogul dintre credință, știință și filosofie, dialog pe care noi îl cultivăm în prezent împreună cu Universitățile din București și Iași și a dat roade frumoase în ultimii zece ani.

Poet romantic, Mihai Eminescu a avut și cultivat o admirație deosebită față de istoria poporului român, elogiind adesea pe domnitorii români viteji și demni, care și-au apărât patria și credința strămoșească în fața năvălitorilor străini. Totodată, poetul romantic care elogia trecutul glorios al poporului român era și un „analist politic” foarte realist și critic al problemelor acute ale societății românești în care trăia. El cunoștea bine situația socială și politică a

Europei, dar și starea lucrurilor din propria sa țară. A militat constată pentru unitatea și demnitatea poporului român. De pildă, a dorit mult unirea Basarabiei și a Transilvaniei cu România, dar și propășirea materială și culturală a poporului român. De aceea, Mihai Eminescu era un critic aspru al nedreptăților sociale, fapt care l-a făcut uneori incomod. În acest sens, publicistica sa îl evidențiază ca fiind o adevărată enciclopedie, el posedând vaste cunoștințe de sociologie, statistică, economie, istorie, arheologie, religie și altele.

Prin urmare, Eminescu ne îndeamnă să fim patrioți români autentici și în același timp români cu deschidere spre a învăța ceea ce este bun și la alte popoare. *Mihai Eminescu a fost și rămâne modelul românului dornic de cunoaștere universală, un fidel păstrător al identității sale naționale.*

EMINESCU ȘI BISERICA¹

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Z iua de naștere a marelui poet național al românilor, Mihai Eminescu, care și-a iubit deopotrivă țara și credința strămoșească, trebuie cinstită și ca *Zi a culturii naționale*.

În ședința de lucru din 28 februarie 2013, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca *Ziua Culturii Naționale* să fie aniversată prin programe speciale în toate eparhiile ortodoxe române din țară și străinătate.

¹ Cuvânt adresat în cadrul Adunării Generale a Academiei Române, cu prilejul *Zilei culturii naționale*, ziua de naștere a poetului național Mihai Eminescu (15 ianuarie 2014).

Născut și crescut în spiritul creștin ortodox al unei familii evlavioase, care avea legături strânse cu Biserica și monahismul românesc, Mihai Eminescu a rămas, pentru toată viața, profund pătruns și inspirat de universul spiritual al locurilor natale botoșănene, presărate cu dealuri domoale și mult cer, cu mănăstiri și schituri de viață sfântă și cu tradiții populare de o mare frumusețe artistică.

Atașamentul, respectul și admirația lui Eminescu pentru Biserica neamului, pe care a văzut-o mereu prezentă în dezvoltarea culturii și identității naționale a poporului român, le-a dobândit din familia sa, de la surorile mamei sale care erau călugărițe, una dintre ele chiar stareță a Mănăstirii Agafton, unde copilul, apoi tânărul Mihai Eminescu mergea adesea. Așa s-a familiarizat el de foarte timpuriu cu slujbele și cântările bisericești, reflectându-le mai târziu în unele din creațiile sale, în care folosește metafore inspirate din universul liturgic ortodox, ca, de pildă, în poezia „Rugăciune”.

Iubit și prețuit de oamenii Bisericii de la vârsta fragedă a copilăriei și până la sfârșitul vieții, Eminescu a fost la rândul său un iubitor și apărător al Bisericii. Astfel, el a numit Biserica Ortodoxă Română

„maica spirituală a neamului românesc, care a născut unitatea limbei și unitatea etnică a poporului”²; „păstrătoarea elementului latin [...] care a stabilit și a unificat limba noastră într-un mod atât de admirabil, încât suntem singurul popor fără dialecte propriu-zise”³.

² Mihai EMINESCU, *Timpu*, 14 august 1882, în *Opere*, vol. XIII, Ed. Academiei, București, 1989, pp. 168-169.

³ M. EMINESCU, „Liber-cugetător, liberă-cugetare”, în: *Timpu*, 2 februarie 1879, în *Opere*, vol. X, Ed. Academiei, București, 1989, p. 187.

Făuritor al limbii române literare moderne, Eminescu a înțeles că între multe daruri moștenite de la înaintași în patrimoniul spiritual al neamului românesc, *cel mai mare dar este limba națională* în care ne exprimăm identitatea și comuniunea între generații, în care chemăm pe Dumnezeu în rugăciune, în care descriem frumusețile locurilor natale și ale sufletului românesc.

Cunoscând bine viața și istoria poporului român, precum și rolul Bisericii în dezvoltarea culturii și a limbii române ca veșmânt viu al învățăturilor de credință și al cultului liturgic, Mihai Eminescu a apărut adesea Biserica, spunând:

„Cine combate Biserica și ritualele ei poate fi cosmopolit, socialist, nihilist, republican universal și orice i-o veni în minte, dar numai român nu este!”⁴.

De asemenea, *Mihai Eminescu, împreună cu Ioan Slavici, a fost printre primii intelectuali români care au lansat și susținut ideea construirii unei catedrale naționale*, ca semn de mulțumire adusă lui Dumnezeu după Războiul de Independență din anii 1877-1878, un edificiu bisericesc cu valoare de simbol național⁵.

Permanent viu în memoria colectivă ca poet, Mihai Eminescu a fost în același timp un mare jurnalist, *publicistica lui fiind o adevărată enciclopedie în care exprimă cunoștințe din toate domeniile de activitate: sociologie, statistică, economie, istorie, arheologie, religie etc.*

⁴ M. EMINESCU, „Liber-cugetător, liberă-cugetare”, p. 187.

⁵ Nicolae Șt. NOICA, *Catedrala Mântuirii Neamului – istoria unui ideal*, Ed. Basilica, București, 2011, p. 51.

Aniversarea Zilei Culturii Naționale este un prilej deosebit de a comemora cu recunoștință și prețuire pe marele nostru poet național Mihai Eminescu și de a mulțumi cu adâncă evlavie lui Dumnezeu pentru darul făcut poporului român prin acest geniu al literaturii române, un om cu o cultură vastă din domenii diferite, un patriot român autentic și în același timp un român cu o deschidere universală deosebită. El nu se izola temându-se de dialog, dar nici nu se pierdea în dialog dizolvându-și identitatea.

Așadar, Mihai Eminescu a fost și rămâne modelul românului dornic de cunoaștere universală și în același timp fidel păstrător al identității sale naționale.